

Handleiding training 'mentor en ouders, partners in studiekeuze'

De training mentor en ouders, partners in studiekeuze is zodanig ontworpen dat een decaan de training zelfstandig uit kan voeren. Alle leden van de projectgroep zijn desgewenst bereid toelichting te geven of andere ondersteuning te bieden. Meer informatie: Hermien.Miltenburg@wur.nl

Uitgangspunt van de training

De studieuitval in het hoger onderwijs is te hoog, VO en HO moeten zich gezamenlijk inspannen onnodige uitval te voorkomen. In deze training hebben VO en HO elk vanuit eigen verantwoordelijkheid instrumenten ontwikkeld om belangrijke beïnvloeders tijdens het studiekeuzeproces van de jongvolwassene te ondersteunen.

Studiekeuze is niet alleen een taak van de decaan in het VO. Het schoolmanagement, mentoren, ouders van studiekeuzers hebben allen een eigen taak.

In overleg met het schoolmanagement kan de decaan trachten mentoren en ouders als partners te betrekken bij het studiekeuzeproces. Mentoren hebben vaak intensief contact met leerling en ouders. De mentor kan, mits hij daarvoor tijd krijgt van het schoolmanagement, een belangrijke ondersteuner zijn voor de decaan en een deel van het decanaatswerk mede uitvoeren. De ouder heeft al betrokkenheid bij het studiekeuzeproces van hun kind. Hoe kun je als decaan en mentor deze betrokkenheid zinvol benutten?

Een studiekeuzeproces moet resulteren in een succesvol HO traject. Volgens onderzoek van Researchnet is het helft van de uitval te verklaren door onvolledige studiekeuze. Het HO is dus gebaat bij ondersteuning van de decaan.

Doel van de training

Het doel van de training is mentoren inzicht te geven in het mooie, maar lastige proces van studiekeuze. Alle volwassenen rondom de studiekeuzer kunnen behulpzaam zijn om te komen tot een goede studiekeuze. Een bijzondere rol heeft de ouder. Decaan, mentor en ouder kunnen gezamenlijk de jongvolwassen studiekeuzer ondersteunen, maar de verantwoordelijkheid van de studiekeuze blijft uiteraard bij de studiekeuzer liggen.

Decanen hebben twee 'natuurlijke' partners in het studiekeuzeproces: mentoren (bovenbouw) en ouders van studiekeuzers. Bij een goed studiekeuzeproces neemt de studiekeuzer de adviezen van mentor en ouder mee. Die moeten zich dan wel bewust zijn van hun rol. Mentoren moeten deskundig zijn/worden op het gebied van coaching en studiekeuze. Ouders hebben tips&tools nodig hun kind adequaat te coachen in studiekeuze.

Deze training is ontwikkeld voor mentoren van bovenbouw havo-vwo, uit te voeren door de decaan en gericht op deskundigheidsvergroting op het gebied van studiekeuze en de rol van de mentor hierin. De training bestaat uit coachingsinstrumenten, handvatten voor gesprekstechnieken, en aandacht voor ouderbetrokkenheid. De training bestaat uit 5 blokken, elk blok bevat een afgebakend onderwerp en kan separaat aangeboden worden. De training is ontworpen door deskundigen van VO en HO

Daarnaast hebben deskundigen van HO hebben gezamenlijk presentaties voor ouders ontworpen te geven door decanen VO of deskundigen HO.

Opzet van de training:

De training kan in zijn geheel, maar ook gemoduleerd aangeboden worden. Per blok is er een powerpoint, soms aangevuld met Word documenten. De decaan kan ervoor kiezen een deel van de modules uit te voeren. De inhoud kan beschouwd worden als een 'toolkit'. De decaan gebruikt alleen wat in zijn situatie mogelijk of gewenst is.

De training kan gegeven worden door de decaan aan mentorenteams van bovenbouw havo/vwo.

Alle documenten zijn vanaf 1 september helder gerangschikt te vinden op de site

www.mentorenstudiekeuze.nl.

Decanen zijn geschoold en getraind in het begeleiden van mensen. De inhoud van deze training zal voor decanen niet nieuw zijn, in de gemiddelde opleiding tot decaan is alles uit deze training aan bod geweest. In de training zijn de meest voorkomende componenten van de opleidingen tot decaan gebundeld. De meeste decanen zullen deze training geheel zonder extra instructie uit kunnen voeren, anderen moeten wellicht op een idee worden gebracht, daarvoor biedt deze handleiding wat steun. In alle gevallen geldt dat de decaan de training beschouwt als een instrument of gereedschapskist. Het is belangrijk dat de decaan de oefeningen toepast op de wijze die hem in zijn context goeddunkt. Er is geen goed of fout.

Onderdelen van de training

Blok 1: Praktische informatie (duur: +/- 1,5 uur), een ppt en Word document

- De mentor zoekt zelf informatie
- Handige sites
- Flyer

Blok 2: Advies versus coaching (duur: +/- 0,5 uur), een ppt

- Rol mentor
- Kenmerken coaching

Blok 3: Gesprekstechnieken (duur: +/- 2 uur), een ppt en een Word document

- Communicatie, wat is dat?
- LSD, luisteren, samenvatten, doorvragen
- Vragen stellen
- Feedback geven
- Rollenspel

Blok 4: Coachingsinstrumenten (duur: +/- 2 uur), een ppt en vier Worddocumenten

- Kernkwaliteiten
- Communicatiestijlen
- Leerstijlen
- Mindmapping

Blok 5: Ouderbetrokkenheid (duur: +/- 1 uur), een ppt en Word document

- Presentatie over ouders
- Spiegelen aan ervaringen van ouders van studenten

Evaluatieformulier

De totale training duurt 7 uur.

Aanvullen Power points voor ouderavonden:

- Do's en don'ts in het eerste jaar, een ppt te gebruiken op een ouderavond, voor ouders met en kind in h5 of v6
- Ouder als studiekeuzecoach, een ppt te gebruiken op een ouderavond, voor ouders met en kind in h4 of v 4,5

De regelgeving en inzichten rondom studiekeuze en ouderbetrokkenheid veranderen snel. Beide Power Points worden regelmatig geactualiseerd. Beide presentaties zijn gebaseerd op eigen en bestaand onderzoek, ervaringen van studieadviseurs van hbo en wo en decanen havo-vwo. Ook de ervaringen van huidige studenten hbo en wo zijn meegenomen. Doel is ouders te informeren over het studiekeuzeprocess en het eerste studiejaar en hen te ondersteunen in hun rol als coach.

Praktisch...

De decaan zal vanuit zijn ervaring geen bijzondere voorbereiding nodig hebben om deze training te kunnen geven. Alle materialen zijn aanwezig en uitgewerkt. De Word documenten zullen gekopieerd moeten worden. Voor het 'mindmappen', blok 4, zijn viltstiften en flaps noodzakelijk. Een lokaal in carré opstelling met beamer en pc volstaat. De maximale groepsgrootte is ter beoordeling van de decaan, de ervaring leert dat een groepsgrootte van 8-15 personen ideaal is. Bij de dia's staan in de 'notes' opmerkingen die mentoren en decanen hebben gemaakt tijdens de uitvoering van de modules.

Overleg met decanen die de training al hebben uitgevoerd kan via Hermien.Miltenburg@wur.nl

Instructie per blok

Blok 1: Praktische informatie (duur: +/- 1,5 uur), een Power Point en een Word document

- De mentor zoekt zelf informatie
- Handige sites
- Flyers

Doel: Meer kennis van het studiekeuzeprocess en de aanwezige informatiebronnen. Bewustwording:

inleven in de studiekeizer.

Nodig: minimaal een pc per 2 mentoren voor de oefeningen

Lokaal met beamer en pc voor de presentatie, discussie en casus bespreking.

Werkvorm/opzet:

-De decaan legt het mentorenteam uit wat de bedoeling is van de training en de opzet (dia 1).

Dit moet gedragen worden door het schoolmanagement, de mentor moet tijd krijgen om de decaan te ondersteunen in decanaatstaken.

-De decaan kan de Power point gebruiken om in vogelvlucht informatie te geven over onderwerpen die van belang zijn tijdens het studiekeuzeproces. Het is niet de bedoeling hier uitgebreid op in te gaan. Wel kan de decaan hier aangeven wat wel en niet de verantwoordelijkheid van het decanaat is. (dia 2 en 3)

-De decaan geeft aan welke vragen studiekeizers hebben (dia 4 en 5), stimuleer mentoren de vragen die zij al krijgen te verwoorden. Mentoren die zelf ouder zijn van een studiekeizer of student kunnen uit eigen ervaring spreken.

-Het is zinvol mentoren zelf op de pc te laten kijken naar de genoemde sites en ook om de antwoorden op de vragen op te zoeken. De mentor 'kruipt in de huid van' de studiekeizer

-Dia 6 en 7 beschrijven een casus, deze casus staat zowel in de ppt als in het Word document. De decaan vraagt de mentoren zich in te leven in de casussen en bespreekt ze.

Blok 2: Advies versus coaching (duur: +/- 0,5 uur), Power Point

-Rol mentor

-Kenmerken coaching

Doel: Inzicht krijgen in de rollen van de mentor (advies versus coaching). Kenmerken van coaching, meer inzicht in coachende vragen en de fases van coaching.

Nodig: Lokaal met beamer en pc voor de presentatie

Werkvorm/opzet: Discussie (in de groep of voorbereidend in tweetallen). Wat is een kenmerk van advies geven, wat is een kenmerk van coaching.

Bespreek met de mentoren het verschil tussen hun dagelijkse werk als mentor. Enerzijds is de mentor gericht op het vergroten van het studieresultaat. Anderzijds is de mentor ook soms een coach, waarbij de mentor de leerling uitdaagt zijn talenten te ontwikkelen en blokkades te overwinnen.

De decaan stimuleert de mentor hun ervaring met beide rollen te bespreken zodat ze leren van elkaar en ook aanvoelen wat het verschil is tussen beide rollen. Is de mentor studiekeuzecoach dan legt hij het accent op coaching. Let op: het gaat om coaching, niet om counseling. Zijn er problemen dan moeten anderen ingeschakeld worden. Bespreek welke deskundigen dat zijn. Liggen beide rollen je even goed? Wat zijn je valkuilen?

Blok 3: Gesprekstechnieken (duur: +/- 2 uur), een Power Point en een Word document

-Communicatie, wat is dat?

-LSD, luisteren, samenvatten, doorvragen

-Open vragen stellen, de wondervraag

-Feedback geven, hoe doe je dat?

-Rollenspel

Doel: Inzicht geven in de basisprincipes van communicatie. Kennismaken met verschillende gesprekstechnieken. Oefenen

Nodig: Lokaal met beamer en pc

Werkvorm/opzet:

-De decaan geeft enig inzicht in communicatietheorieën. Voor veel mentoren is dit niet nieuw, zij kunnen aanvullen. (dia 2 en 3)

-Vervolgens gaat de decaan in op technieken. De eerste techniek LSD (dia 4 en 5), oefen dit met de groep.

-(dia 6, 7, 8) Vragen stellen valt niet mee, zeker open vragen stellen, die moeten leiden tot een waarderend gesprek vallen niet mee. Er zijn een paar voorbeelden. Bedenk in de groep meer voorbeelden en oefen ze in tweetallen.

-De 'wondervraag' (9, 10) kan jong volwassenen helpen écht bij hun passie te komen. Je passie ontdekken is de belangrijkste basis voor het studiekeuzeproces.

-Wat kenmerkt een 'waardierend gesprek' (dia 11). Zoek als groep voorbeelden (zinnnetjes) en bespreek

die.

-Feedback (12 tm 14) is belangrijk in ieder groeiproces. Wat zijn de regels voor feedback?

-En nu oefenen... probeer als je de rol van mentor speelt alle gesprekstechnieken toe te passen. De decaan kan zelf kiezen hoe hij deze rollenspellen aanpakt: In groepjes indelen of 2/3 mensen een rollenspel plenair uit laten voeren? Is er één observator per groepje of is de gehele groep observator? Als er maar iemand observeert.. Worden de gesprekstechnieken goed toegepast of ga je toch ergens 'de fout in'.

Blok 4: Coachingsinstrumenten (duur: +/- 2 uur), een ppt en vier Worddocumenten

-Kernkwaliteiten

-Communicatiestijlen

-Leerstijlen

-Mindmapping

Doel: Inzicht geven in de basisprincipes van coaching. Kennismaken met verschillende coachingstechnieken. Oefenen

Uitgangspunt: Er zijn veel verschillende leerlingen. Er zijn ook heel veel verschillende coachingsinstrumenten. De mentor maakt kennis met 4 instrumenten. Daarmee vult de mentor zijn eigen 'toolbox'. Het is niet te zeggen wat voor welke leerling en welke mentor een goed instrument is. De mentor kan zelf selecteren.

Nodig: Lokaal met beamer en pc. Flaps en stiften (mindmapping)

Werkvorm/opzet: Deze module vergt wat meer voorbereiding. Er worden hier vier coachingsinstrumenten besproken. De decaan kan ze alle vier behandelen maar er ook een of meer presenteren aan het mentorenteam. Ieder instrument wordt apart behandeld.

-Kernkwaliteiten: De theoretische basis staat in Word document 4.1 en hoort bij dia 2 en 3. Lees dit zorgvuldig door. De achtergrond is dat iedereen kwaliteiten heeft. Bij iedere kwaliteit hoort een passie. Maar bij iedere kwaliteit hoort ook een allergie en een valkuil. Het kwaliteiten kwadrant kan een leerling inzicht geven in zijn passies en valkuilen. Er wordt een aantal voorbeelden gegeven van kwaliteiten met bijbehorende passies etc. In de training kan de decaan het principe kernkwaliteiten uitleggen/laten zien. Mogelijke discussie: Welke kernkwaliteiten, passie etc. herken je bij jezelf? Je collega's, ken je voorbeelden van leerlingen? In een coachingsgesprek kan een mentor aan de hand van het kwaliteitenkwadrant met een leerling kijken naar zijn kwaliteiten en passies. Voor sommige leerlingen helpt dit om meer inzicht in eigen functioneren te krijgen. Werkt het? Mooi. Gebruik anders een ander coachingsinstrument.

-Communicatiestijlen:

Kijk naar dia 4 en de Word documenten 4.2 en 4.3. Welke communicatiestijl past bij je. Een leuke oefenen, vragenlijsten invullen vindt haast iedereen leuk. De decaan kan deze vragenlijst met de mentoren invullen. Welke communicatiestijl heb jij als mentor? De mentor kan de vragenlijst ook gebruiken in contact met de leerling of zijn mentorklas. Dia's 5 tm 9 geven kernwoorden van het type mens dat bij de communicatiestijl hoort en ook hoe je met dit type mens kunt communiceren. Een leuke luchtige test. Relatieveer de uitkomsten (natuurlijk)

